

tema | MÆLKEKVALITET

FOTO: SEGES

Mælke kvalitetstrådgiverne filmer malkere og køer

Videoptagelser af både malkere og køer bruges til at forbedre malkeprocessen.

Når man pludselig ser sig selv udefra, får man øje på ting, man ikke var klar over. Det har SEGES' kvalitetsrådgivere fundet ud af at udnytte. De er begyndt at filme malkernes arbejde i forbindelse med deres rådgivning.

"Vi har nu i nogen tid brugt et lille action-kamera til at filme malkerne med. Det er et rigtig godt udgangspunkt, når vi tager en snak med dem bagefter, fordi man kan gå helt tæt på den enkeltes rutiner," forklarer kvalitetsrådgiver Hans Henrik Bentin, SEGES.

Øger forståelsen for ændringsforslag

På spørgsmålet om, hvad malkerne siger til at blive filmet, svarer Hans Henrik Bentin, at de fleste synes, det er sjovt, og at han aldrig har fået et nej. "Optagelsen bliver jo kun lige brugt i den specifikke rådgivningssituation, og det bliver meget konkret, når man direkte kan pege på, at her er det supergodt, eller her kan der strammes op," forklarer han. Han uddyber, at det ikke nødvendigvis er rådgiveren, der filmer. Det kan også være malkeren selv, der får kameraet på.

"Så kan man se, hvad der foregår lige omkring hænderne," fortæller han.

At malkerne ser deres egne arbejdsrutiner på film, øger, i følge Hans Henrik Bentin, deres opmærksomhed og letter forståelsen for ændringsforslag. Også ved instruktion af udenlandske malkere gør videomateriale det nemmere for rådgiveren at blive forstået, når han påpeger, hvad der er godt og skidt under malkning.

Kameraet kan også monteres, så hele malkestalden og malkningen dækkes. Det giver et godt grundlag for at vurdere, om der generelt er ar-

bejds gange, der kan optimeres, så de bliver mere effektive. Især i større malkestalde, hvor der malkes i mange timer, at kameraet er et godt redskab til rådgivning omkring kapacitet og malketid.

"...det bliver meget konkret, når man direkte kan pege på, at her er det supergodt, eller her kan der strammes op."

Kvalitetsrådgiver Hans Henrik Bentin

Afslører flaskehalse

Men det er ikke kun optagelser af malkeren, der kan gøre malkeprocessen smartere og mere effektiv. Det samme kan optagelser af køerne, når de er på vej til malkning, venter på malkning og efter

malkning. I de tilfælde spændes kameraet fast på inventaret, fx for enden af malkestalden eller ved opsamlingspladsen.

"Et sted, hvor kottrafikken ikke kørte godt, satte jeg kamera på nogle låger. Så blev det meget tydeligt, hvor der var flaskehalse," fortæller Hans Henrik Bentin.

I robotbesætninger kan kameraet anvendes til at overvåge den enkelte malkebots forberedelse og påsætning over tid eller placeres højt og overvåge kottrafikken.

/KIRSTEN MARSTAL

Vores Mælk
 - en ren fornøjelse

Undgå antibiotikauheld i ferien

Ofte bliver der kun givet mundlig besked om behandlinger – og det giver anledning til uheld, hvor behandlede køer malkes med, især i ferieperioder. Derfor skal der kommunikeres på skrift. Lav en synlig liste over hvilke køer, der er i behandling – for eksempel på et whiteboard i malkestalden. Sørg også for en liste over behandlede goldkøer. Det sker nemlig overraskende tit, at goldkøer slipper over til den malkende gruppe og bliver malket med.

En del antibiotikauheld skyldes også manglende mærkning af behandlede køer eller goldkøer. Så brug udsigten til sommerferie som en anledning til at stramme op på procedurerne og nyd ferien med ro i maven.

/KIRSTEN FOSS MARSTAL

Kvalitetsrådgivernes råd i sommervarmen

Hver dag kører SEGES' kvalitetsrådgivere rundt til mælkeproducenter og tager hånd om problemer og udfordringer med mælkekvaliteten. Derfor ved de præcis, hvor skoen trykker – også i sommervarmen. Her giver et par af dem nogle gode råd.

Hans Henrik Bentin: Hold drikkevandet rent – og foderet i top

Jeg oplever, at mange glemmer, at det kræver en ekstra indsats at holde drikkevandet rent, når det er varmt. Det skyldes, at bakterierne vokser hurtigere i varmen. Men lige præcis i varmen stiger koens behov for vand. Hvis den ikke drikker det, den skal, går det hurtigt ned ad bakke med både ydelse og sundhed – og dermed også mælkekvaliteten. Derfor er det vigtigt, at vandet er rent og friskt, så lysten til at drikke er i top. Så husk regelmæssig rengøring af drikkekar.

Et andet problem i sommerhalvåret kan være varmedannelse i foderet. Varmedannelsen forringer foderets kvalitet, og det kan skabe ubalance for koen, der i forvejen kan have en mindre foderoptagelse i varmen. Lavere foderoptagelse og varmestress kan bl.a. være medvirkende til problemer med E-coli- og Klebsiella-infektioner. For at undgå varmedannelsen kan det være nødvendigt at tilsætte syre til fuldfoderet – og at blande foder og udfodre hyppigere hos både malkekøerne og goldkøerne.

Benny Kirkeby: Få mælken kølet hurtigt ned
Om sommeren er det rigtig vigtigt at have fokus

på at få mælken kølet hurtigt ned efter malkning. Hver sommer er jeg ude hos producenter, hvor kimtallet er eksploderet, fordi det ikke er sket. Generelt ser vi, at indvejningstemperaturen til mejeriet stiger hen over sommeren – og at kimtalet stiger i samme takt. Derfor er det en god idé systematisk at kontrollere mælken temperatur i tanken to timer efter malkning for at sikre, at tanken køler korrekt. Efter to timer skal mælken være nede på 4° C. Sørg også for at sikre frisk luft til køleanlægget. Støv, skidt og snavs kan nemt pakke sig tæt i kølerens lameller. Blæs forsigtig med trykluft, så kølerlamellerne ikke bøjes.

Henrik Abildgaard: Få servicetjekket dit anlæg

Mange producenter har sparet på servicetjek af malkeanlægget, og det slår ekstra hårdt, når det bliver varmt. Hvis man fx ikke har fået skiftet mælkeslanger og andre sorte gummid dele, vil de være ru, så bakterierne lettere sætter

sig – og så stiger kimtallet i varmen. Så et godt råd er at få foretaget et servicetjek af anlægget nu og tjek som minimum, at gummidelene er ok og maks. to år gamle. Det er også vigtigt, at varmtvandsforsyningen er ren og fri for kalk, så den har den kapacitet, man regner med. Ellers er vasken ikke optimal.

Robotbesætninger kan med fordel køre med tre hovedvaske i stedet for to.

Søren B. Nielsen: Hold fluerne væk

Et typisk sommerproblem, der går ud over både velfærd og yversundhed, er fluer. De kan gøre det svært at gennemføre malkearbejdet ordentligt, fordi køerne bliver urolige, og man får mange afspark. Det gælder også i robotbesætninger. Hvis koen er urolig, når robotten søger patterne ved rengøring og påsætning, giver det flere påsætningsforsøg og flere mislykkede og ukomplette malkninger - og det påvirker yversundheden negativt. Derfor er hyppig udmugning hos kalvene, kemisk bekæmpelse af fluelarver og evt. brug af Pour-on-midler til køerne vigtige indsatsområder.

/KIRSTEN MARSTAL

Spot varmestress hos køerne og undgå ydelsesfald

Selvom du ikke selv stønner af hede når temperaturen ligger omkring de 20° C, så påvirker det dine køer – især de højtydende. Kend symptomerne og undgå, at de falder i ydelse.

Varmestress reducerer foderoptagelsen og mælkeydelsen. Det øger også risikoen for sygdomme og nedsætter reproduktionsevnen hos køer. Og det sker allerede ved 20° C og en luftfugtighed på 80 pct. for de højtydende malkekøer og goldkøer 1-2 uger før kælvning. Symptomerne på varmestress viser sig hurtigt. På besætningsniveau ser man nedsat foderoptagelse, sur vom, nedsat ydelse, fald i fedtprocenten, stigning i celletallet og dårligere reproduktion.

Ser man på det enkelte dyr, er symptomerne også tydelige. Koen trækker vejret hurtigere, drikker dobbelt så meget vand, står mere op og savler. Sidstnævnte betyder tab af natriumbikarbonat og salt. Dyret æder desuden mindre, bliver dvask og søger mod skygge eller brise.

Den nedsatte foderoptagelse forklarer kun

ca. halvdelen af den nedsatte ydelse. Køer med varmestress mister altså dobbelt så meget mælk, som den reducerede foderoptagelse ville bevirke under normale temperaturforhold.

Sådan forebygger du

For at minimere problemer med varmestress bør du sikre, at der altid er rigeligt med rent vand hos køerne samt undgå overbelægning i stalden. Sørg desuden for god åbning af alle porte og gardiner og brug overbrusning og blæsere samtidigt for at nedkøle køerne.

Celletallet stiger

De sidste år har vi set en forholdsvis stor stigning i tankcelletal om sommeren. Det er dog ikke den direkte påvirkning af varmestress, som får tankcelletallet til at stige. Celletallet stiger, fordi bakterierne vokser

godt i varmen, og dermed påvirkes pattespidserne i højere grad af bakterier. Der er stor forskel på hvilke bakterier, der forårsager yverbetændelse i forskellige besætninger og derfor også på hvilke former for yverbetændelse, der oftest forekommer i sommermånederne. Mange undersøgelser viser forskellige resultater for de forskellige bakterietyper, og oftest er det svært at sammenligne forsøgene, da der kan være forskel på stald og afgræsning. Derfor skal årsagerne selvfølgelig afdækkes i den enkelte besætning.

Læs mere om varmestress på www.mælkekvalitet.dk.

/SNORRI SIGURDSSON

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Pas på salmonellasmitte af dyr på græs

Vær opmærksom på dine dyr på græs. Hvert år i græsnings sæsonen ses en stigning i salmonellasmitte.

Hvert år i sensommeren og efteråret ser vi en stigning i antallet af positive salmonellaprøver i kvægbesætningerne. En af årsagerne kan være, at dyrene smittes, når de er på græs. For at undgå smitte er det vigtigt, at du orienterer dig om, hvilke andre dyr der befinder sig i nærheden af dine dyr og sikrer, at der er forsvarligt hegn. Alle besætninger i salmonellaniveau -2 eller -3 skal, ifølge bekendtgørelsen om Salmonella Dublin, sikre, at der opsættes hegn om dyrene, når de går på græs, så de holdes fysisk adskilt fra dyr fra andre besætninger.

Hvis uheldet er sket

Hvis det sker, at dine dyr kommer i kontakt med andre kreaturer i løbet af afgræsningsperioden

– enten fordi dine dyr bryder ud, eller andre dyr bryder ind til dine, så er det vigtigt at sikre, at dyrene ikke har været udsat for smitte. Tjek, hvilken besætning dyrene kommer fra og spørg ind til salmonellastatus. Hvis dyrene stammer fra en niveau-1 besætning, som sandsynligvis er fri for salmonella, er det alligevel vigtigt at spørge ind til tankmælkstiter, om besætningen tidligere har været i niveau -2, og om der evt. er taget blodprøver i besætningen for nylig. Hvis svarene antyder en risiko for, at dine dyr har været udsat for smitte, bør det undersøges ved at teste dyrene via blodprøver. Det skal vel at mærke ske *inden*, de kommer tilbage til resten af besætningens dyr for ikke at medbringe smitte. Hvis der findes positive dyr i sådan et tilfælde, skal du drøfte en videre handlingsplan for dyrene i flokken med din praktiserende dyrlæge.

/BETINA TVISTHOLM

Tjek, hvilken besætning dyrene kommer fra og spørg ind til salmonellastatus, hvis dine dyr har haft kontakt med andre på græs.

Start din ledelse det rigtige sted

God ledelse kan ses som en målskive. Start med at gøre målet klart.

Erfaringer viser, at man kan skyde helt ved siden af med sin ledelse, hvis man ikke starter med det rigtige udgangspunkt - kernen i det hele: At bedriftens vision og mål står klart for én selv – men i høj grad også for medarbejderne. Det vil sige, at man ved, hvad man arbejder henimod. Det kan fx være i form af konkrete produktionsresultater, ud-

vikling af bedriften eller et godt arbejdsmiljø. Det er ikke ny viden, men en forudsætning for at det lykkes, er, at man også har vejen dertil på plads.

Struktur og ansvarsfordeling

Når visionen og målene for bedriften er på plads, er man klar til at tage fat på næste cirkel (se figur) – nemlig at få sat struktur og ansvarsfordeling på arbejdsopgaverne. For hvis man ikke ved, hvem der har ansvaret for hvad, eller hvis man er flere om ansvaret, er det, det samme som at sige, at ingen har ansvaret. For at få overblikket over den konkrete ansvarsfordeling på bedriften bør man gennemgå alle arbejdsområderne og sætte navn på hver enkelt opgave. Derefter kan man se på, hvordan man ønsker opgaverne løst. Her er det vigtigt at skabe en fælles opfattelse af, hvad forventningen er til opgaveløsningen, så der ikke er noget, der falder ned mellem to stole – fx hvis der er flere medarbejdere om et ansvarsområde.

Virksomhedskulturen

Den sidste cirkel går et spadestik dybere og handler om bedriftens kultur. Her skal der bl.a. sættes fokus på, hvordan man samarbejder og udfører arbejdsopgaverne på bedriften, og hvordan man ønsker at kommunikere fx tonen, der bruges, når man taler sammen. I denne cirkel kan mange af Lean-værktøjerne med fordel bruges - fx SOP's og tavlemøder.

Fup og fakta om ensileringsmiddel

Generelt skal man tænke sig rigtig godt om, før man bruger penge på ensileringsmidler.

Management er altafgørende for en god ensilagekvalitet. Derfor er det kun, hvis der forudses problemer med varmedannelse i sommerslæt af græsenilage, at et heterofermentativt ensileringsmiddel vil være aktuelt.

Andre typer ensileringsmidler vil der normalt ikke være økonomi i.

Ofte fremhæves en bedre protein-kvalitet som den vigtigste virkning af at bruge homofermentative mælkesyrebakterier. Men virkningen er meget begrænset og argumentet med, at man kan spare sojaskrå ved at tilsætte homofermentative mælkesyrebakterier holder heller ikke.

Et mindre tørstof-tab ved fermenteringen bruges også som argument for at bruge ensileringsmiddel, men et mindre fermenteringstab kan langt fra betale for ensileringsmiddel. Teoretisk er det rigtigt, at en større og hurtigere dannelse af mælkesyre giver lidt mindre fermenteringstab, men mængdemæssigt har det næsten ingen betydning.

Læs mere om ensileringsmidler på landbrugsinfo.dk ->Kvæg ->foder ->grovfoder.

/RUDOLF THØGERSEN

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

LDP 2020

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

/VIBEKE FLADKJÆR NIELSEN

Coachen følger medarbejdere og arbejdsgange tæt

En landbrugscoach er med på staldgangen hele arbejdsdage, hvor han bl.a. hjælper med at implementere ny viden, nye vaner og nye værktøjer – fx tavlemøder og SOP's.

Det tager tre måneder – mindst - at ændre vaner og rutiner. Derfor er det ikke gjort med et enkelt rådgivningsbesøg, hvis der skal implementeres ny viden og værktøjer, eller hvis management ikke kører helt, som det skal i besætningen. Det har man indset i DLBR-landbrugscentret VKST (sammenslutning af Dansk Landbrug Sydhavsøerne og Gefion), hvor man har ansat en landbrugscoach på kvægområdet. Coachen er med i arbejdet helt ude på staldgangen – typisk i et forløb over tre måneder. Ideen er hentet fra centrets svinerådgivning, hvor det tidligere Gefion har kørt med coaches i de seneste syv år – med stor succes.

"Vi har tre coaches ansat indenfor svinerådgivningen, og der er virkelig rift om dem," forklarer le-

der af Husdyr & Miljø, Marlene Sparre Ibsen, VKST og fortsætter:

"Der er så megen viden og så mange værktøjer til rådighed for landmændene – men vi ved også, at hvis de skal implementeres, og der skal ændres vaner, så kræver det, at man er der, og sikrer at medarbejderne forstår, hvorfor de skal gøre, som de skal. Derfor er vores coaches dygtige driftsledere, som både kan deres håndværk og har en lederuddannelse," forklarer Marlene Sparre Ibsen.

Hun tilføjer, at forløbene ofte handler om management og ledelse.

"Der, hvor vi oplever, at det mange gange går galt, og hvor landmændene efterspørger hjælp, er i forhold til kommunikation internt mellem medarbejderne og/eller mellem medarbejdere og ledelse," forklarer hun.

Møder ind med medarbejderne

Landbrugscoach på kvægområdet, Peter Hansen,

bruger selv håndbold som billede på sit arbejde.

"Man kan sige, at jeg går ind og fungerer som hjælpetræner. Jeg observerer, instruerer og implementerer ny viden og nye værktøjer – og landmanden kan bruge mig som sparringspartner. Men jeg kan jo kun være med til at vise vejen – det er holdet, der skaber resultaterne," forklarer han.

Nogle af de værktøjer, han har implementeret, er eksempelvis tavlemøder og SOP's – begge dele som hjælp til at systematisere hverdagen på bedriften. DMS har han også været ind over – bl.a. med hjælp til at lave endagsfoderkontrol. Et forløb med en coach aftales med landmanden efter behov. Afhængig af den pakke, man aftaler, kommer coachen og følger arbejdet i en periode en dag om ugen, hvor han fx møder ind til første malkning sammen med medarbejderne. Senere i forløbet kan det bare være et par timer en dag om ugen, ligesom der også kan aftales telefonisk opfølgning.

/KIRSTEN MARSTAL

Få styr på dit lager

Økonomistyring handler også om at have styr på sit grovfoderlager.

Foderforbruget hos mælkeproducenter er den største stykomkostning på bedriften, og foderbeholdningerne er ofte af en anseelig størrelse, både i foderenheder og økonomisk værdi. Derfor er det vigtigt at følge op på det løbende foderforbrug – ikke kun for at sikre den optimale fodring ud fra et produktionsteknisk synspunkt, men også ud fra et økonomisk synspunkt.

Det hele starter med de høstede udbytter

Heldigvis har flere gennem de seneste år valgt at få målt udbytterne fra grovfodermarken, enten ved at veje de mange vognlæs eller ved hjælp af maskinstationernes service om flowmåling. En del maskinstationer tilbyder også registrering af udbytterne i MarkOnline via FarmTracking app'en, eller som det seneste med mulighed for digital overførsel, hhv. fra John Deere eller Claas finsnitte. Uanset hvilken metode der anvendes, er det vigtigt for den enkelte at sikre sig, at udbytterne lander i dyrkningsjournalen i MarkOnline. Her vil data være gemt til senere brug, når der skal laves ny markplan og iværksættes tiltag med henblik på optimering af den fremtidige produktion. Udbyttedata på den enkelte mark, der ligger år efter år, vil give mulighed for at se årsagssammenhænge mellem variationen i udbytterne sammen med den valgte dyrkningsstrategi.

Dato	Hændelse	Kvættum FEN	Pris are pr. FEN	Total
23-05-2015	Slætte	0		117,0
24-05-2015	Produktion	21.429		117,0
24-05-2015	Produktion	18.589		117,0
26-05-2015	Produktion	20.370		117,0
26-05-2015	Produktion	20.959		117,0
26-05-2015	Produktion	46.837		117,0
24-05-2015	Produktion	52.627		117,0
24-05-2015	Produktion	54.787		117,0
24-05-2015	Produktion	28.011		117,0
01-08-2015 - 31-08-2015	Fodring kvæg	17.348		
01-09-2015 - 30-09-2015	Fodring kvæg	20.412		
01-10-2015 - 31-10-2015	Fodring kvæg	20.228		

Når du har registreret dit grovfoderlager, har du altid en aktuel status i DMS.

/PETER HVID LAURSEN

Spørgeundersøgelse: Er vi gode nok til at informere dig?

Hjælp os med at blive bedre til klæde dig på med den nyeste viden – spørgeundersøgelse fra SEGES på vej til din mailboks.

En af SEGES' vigtigste opgaver er at få ny viden i spil hos jer ude på bedrifterne. Det gør vi bl.a. ved formidling gennem KvægNyt, Landbrugsinfo, landmand.dk, Facebook osv. Men gør vi det

godt nok – eller kunne vi gøre det bedre? Det vil vi undersøge i en spørgeundersøgelse. Derfor lander der om kort tid en undersøgelse i et stort antal kvægbrugeres mailboks. Hvis du er en af modtagerne, håber vi, at du vil besvare den, så vi kan blive endnu bedre til at klæde dig godt på med den nyeste viden om kvægbrug.

/KIRSTEN MARSTAL